

**R. P. Ildephonsi Peñafiel E' Societate Jesu, Quondam In
Cusquensi Collegio Sacrae Theologiae Primarij
Antecessoris ... Theologia Scholastica Naturalis**

Peñafiel, Alonso

Lugduni, M.DC.LXXIIX.

4. Reliqua argumenta proponuntur ad nostram conclusionem roborandam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95871](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95871)

Quaest. IV. An Deus sit in spat. imag. &c. 219

sentiam creatam Angeli, & mundi, ut patet ex prima ratione pro nostra conclusione; nam scientia diuina actualis, quia infinita est in ratione cognoscentis, terminatur actu, non solum ad entitates positivas, sed etiam ad omnes negationes, ut ad possibilitates, cecitates, mortes, & tenebras, ac tandem ad hoc ipsum vacuum extra cœlum existens, & ideo scientia diuina formaliter cognoscit omnia hæc; & Deum respectu illorum formaliter cognoscentem reddit, quia nullis terminis clauditur, sed infinitate gaudet scientia Dei, ac proinde non solum ad positivas, sed etiam ad negationes debet extendi; quare si Deus solum cognosceret positivas entitates, & actu non cognosceret etiam priuationes, & negationes dictas, actu non esset omnis eius, nec infinitus simpliciter in ratione scientis.

71 Sed præsentia dei est infinita in ratione præsentia: ergo non solum extenditur ad finita entia positiva, sed etiam ad infinita spatia negativa, & sic non solum debet reddere Deum præsentem formaliter spatiis positivis limitatis, & finitis, sed etiam infinitis spatiis negativis; sicut scientia non solum ad positiva, sed etiam ad negativa extenditur, quia in utraque est eadem ratio formalis, ac proinde debet esse idem effectus formalis extensionis ad positiva, & negativa.

72 Tandem vrgetur, quia præsentia dei, qua est præsens rebus omnibus est quoddam reale absolutum attributum dei, relatiuum tamen secundum dici, per quod habet diuina substantia id, quod omnes alie creaturæ habent per ubi intrinsecum; sed res alie omnes possunt habere hoc, aut illud diuersum spatium, quibus possint moueri, etiam si nulla esset res extrinseca, & per quæ taliter sunt in se diuerso modo, ut habeant fundamentum, quod nos necessario concipimus per præsentiam ad spatium imaginarium: ergo deus per suam naturam habet illud quasi ubi intrinsecum substantiale & infinitum, per quod concipitur præsens imaginario spatio.

SVBSECTIO IV.

Reliqua argumenta proponuntur ad nostram conclusionem roborandam.

73 **Q**uia sic se habet ante & post ad tempus creatum, & finitum, ac extra, & supra ad locum; sed deus vere dicitur fuisse ante tempus creatum, non ratione temporalis durationis, sed ratione æternitatis, ut patet ex illo Pauli ad Ephes. 1. [elegit nos in ipso ante mundi constitutionem] & Eccles. 24. [Ab initio, & ante secula creata sum, non dum erant abyssi, & ego iam concepta eram;] unde Augustinus lib. 12. de ciuit. Dei, cap. 25. ibi: [si potentiam suam, ut ita dicam fabricatoriam rebus subtrahat, ita non erant, sicut antequam fierent, non fuerunt, erat tamen antequam fierent, creator eorum; sed ante dico æternitate, non tempore.] Quapropter Proverbiorum 8. dicitur, [ab æterno ordinata sum, & ex antiquis antequam terra fieret, nedum fontes aquarum eruperant, nec dum montes graui mole constiterant, ante colles ego parturiebar, adhuc terram non fecerat quando præparabat cœlos, aderam &c.] ergo similiter vere dici potest, deus esse supra cœlum vere præsens, & vere, ac proprie, seu formaliter præsens extra mundum, quamuis non adsit ullum corpus, cui coexistat quemadmodum ante orbem conditum non fuit tempus, cui ratione æternitatis suæ res ponderet in duratione, &c.

I. P. Tom. II.

nihilominus dum omnia carebant duratione, & solum dabatur aptitudo, seu capacitas per non repugnantiam ut omnia durarent, deus actu, & formaliter vere durabat, & non solum dicebatur posse durare, sed potius actu durare per æternitatem quæ superat omnem durationem: ergo similiter Deus per immensitatem, & infinitam præsentiam, quæ superat omnem præsentiam creaturarum erit extra mundum, & extra omnes creaturas positivas; (ubi nullum est positium, sed solum spatium & vacuum negatiuum, cum quadam capacitate per non repugnantiam, ut vere repleatur corporibus, quæ ibi possint esse præsentia) vere, proprie, ac formaliter præsens in spatio illo infinito non minus, ac si esset spatium positium; quia omne positium creatum comparatum cum Deo, perinde se habet, ac si non esset, quia eo modo quo comparatur æternitas ad tempora, & durationes, ita se habet immensitas ad loca, sicut enim per æternitatem, quæ est perpetua existentia secundum temporis durationem, quæ existit Deus rebus omnibus durantibus, ita per immensitatem est præsens omnibus rebus existentibus in loco, sed per æternitatem non tantum Deus coexistit omnibus temporibus, sed etiam dicitur fuisse ante omnia tempora vere, & formaliter; ergo per immensitatem est præsens formalissime, non solum locis omnibus, sed etiam extra illa vacuis, seu carentis corporum, quia loca omnia positiva creata comparata cum Deo, ita se habent, ac si non essent, ac proinde non impediunt, quando non sunt exercitium formale immensitatis Dei, quod nihil aliud est, quam præsentia; sicut carentia existentie creaturarum non impedit præsentiam intentionalem scientie dei, per quam est formaliter præsens carentis existentie illarum, cognoscendo illas formaliter.

Consequentia hæc patet, quia sicut æternitas, & scientia sunt infinita, ita immensitas; ergo eodem modo de illis, ac de hac est loquendum, ex quo fit, ut per æternitatem Deus, qui fuit ante tempora & extra tempora omnia, dicatur vere fuisse, dum non erat tempus positium, sed solum carentia, & negatio realis temporis; ita per immensitatem sit præsens spatiis negativis, ubi non dantur corpora positiva, sed solum carentie positiorum entium; nam sicut æternitas est in omnibus finitis temporibus & infinite excedit illa, ita immensitas est in omnibus finitis locis, & infinite superat illa; sicut igitur Dei æternitas comprehendere non potest finitis temporibus, sed est etiam extra illa, id est ante illa, & post illa, quia verum est dicere, ante omnia tempora, & ante omnes durationes creatas vere, & formaliter Deus erat æternus ac proinde vere, & formaliter per æternitatem durabat; ita etiam se habet immensitas ad finita loca; ergo extra illa omnia ratione infinita præsentia vere, & formaliter existit Deus præsens non minus, ac si existeret in corporibus præsens illis, quia indignum est, Deum ita concludere ut finibus tam parui mundi, & tam exigui loci terminis concludatur, & concessis definitur, ac limitetur, ut his aureis verbis expresse docet Augustinus 1. de ciuit. Dei, c. 5. ubi probas contra aliquos pertinaciter negantes hanc veritatem, quam propugnauimus, sic inquit, [an forte substantiam Dei, quam nec includunt, nec determinant, nec distendunt loca, sed de ea sicut de Deo sentire dignum est fatemur incoaptore præsentia, ubique totam, à tantis locorum extra mundum spatiis absentem esse dicturi sumus, ut in vno tantum, atque quo mundus est occupatus non opinor eos in hæc vaniloquia progressuros.] Ecce quomodo d. Augustinus

E e a stians

stinus propter infinitatem præsentiæ diuinæ, & propter spiritualitatem illius independentem omnino à corporibus asserit, Deum ita esse in hoc mundo ut non concludatur limitibus eius, nec ita includatur terminis eiusdem, ut vere sit absens ab spatiis infinitis extra mundum, neque illis vere, & formaliter sit præsens; quia ipse infaniam, & vaniloquia vocat, ita iudicare de Deo, ut dicamus ab infinitis locorum extra mundum spatiis absentem esse, & non esse formaliter præsentem, ut patet ex illis verbis, [statentur in corpore præsentiæ, vbique totam à tantis locorum extra mundum spatiis absentem esse dicturi sumus, ut in vno tantum, &c.

74 Ultimo sic probatur principaliter, quia si deus vere, & realiter non esset in spatiis imaginariis, sequeretur, Deum posse moueri, & mutari localiter; consequens est contrarium fidei ut patet ex illo loco, ego sum deus, & non mutor: ergo deus etiam est in spatiis imaginariis, seu ut melius loquar in vacuo illo immenso, & infinito extra cælum: sequelam probo, quia deus sua omnipotente virtute posset in infinitum mouere lapidem incipiendo à conuexo cæli Empyreici extra illud, cum id nullam inuoluat contradictionem dato tali motu, vbicumque esset lapis, etiam esset deus secundum suam substantiam, quandoquidem est in omnibus rebus creatis; sed lapis esset successiue in alia, atque alia parte spatij quam de nouo occuparet, & deferret aliam; si ergo quis dicat, Deum esse in rebus creatis & non in spatio vacuo, necesse est, ut admittat Deum etiam successiue cum lapide vna deferere quasdam partes spatij, & successiue esse de nouo in aliis, ac proinde moueri.

75 Aliter probat hoc P. Suarez in hunc modum, quia deus potest operari extra mundum sine vlla mutatione sui: ergo iam actu est extra mundum. Antecedens est euidens, consequentia patet; quia rem esse ubi operatur, non est denominatio extrinseca resultans ex operatione, aut termino eius, sed potius est aliqua proprietates, vel conditio prærequisita ex parte causæ: ergo non posset hæc de nouo conuenire Deo sine sui mutatione, solum enim denominationes extrinsecæ, vel relationes rationis quæ in eis fundantur, possunt de nouo attribui Deo; quia nullam mutationem in eo ponunt, teste autem præsentem per substantiam suam, vbicumque operatur vel operari potest, non est denominatio extrinseca, cum sit veluti conditio in illo prærequisita ante actionem.

Declaratur amplius; nam ante ascensionem Christi, verbi gratia, non erat corpus aliquod extra ultimam spheram, per ascensionem autem factum est (iuxta probabiliorē sententiam Theologorum,) ut Christi corpus sit supra illam spheram, ita ut pedes Christi sint supra conuexum eius, atque ita corpus Christi est (vel saltem non repugnat esse) extra totum hunc mundum replens illud spatium, quod antea non replebatur corpore. Nunc ergo etiam est ibi præsens deus secundum substantiam suam: ergo & ante ex tota æternitate erat ibi præsens: ergo eadem ratione est extra cælum in omnibus spatiis, quæ in infinitum ibi excogitari possunt. Probatur penultima consequentia, in qua est tota vis; nam si antea non esset ibi præsens, non potuisset incipere ibi esse præsens sine sui mutatione, sicut Christi corpus non potuit incipere esse ibi præsens sine aliqua mutatione, quia antea nullo modo ibi actu erat. Est enim quoad hoc eadem ratio; nam sicut corpus Christi non dicitur ibi esse præsens per deno-

minationem à substantia Dei, sed per aliquid, quod est in ipso quiddam illud sit, quod nomine præsentiæ, aut ubi significatur; ita etiam substantia Dei non dicitur ibi esse præsens per denominationem à corpore Christi, ut videtur per se euidens; nam si cogitatione fingamus substantiam Dei in aliquo definito loco verbi gratia, in stellato cælo inclusam non posset à Christi corpore extrinsecus denominari præsens ibi, ubi est corpus Christi: ergo denominatur præsens ab aliquo, quod est in ipsa; non posset ergo illud acquirere de nouo sine sui mutatione. Atque hæc ratio potest simili modo fieri de toto spatio, quod nunc repletur corporibus huiusmodi; nam deus hic nunc est realiter præsens: ergo & ab æterno fuit propter eandem causam, quia scilicet non potuisset ibi de nouo esse incipere sine sui mutatione. Rursus potest simile argumentum fieri de alio mundo, quem deus creare posset; nam ille mundus esset extra hunc, & ibi esset deus: ergo esset tunc extra hunc mundum: ergo etiam nunc est propter eandem immutabilitatis rationem.

Vim huius rationis aliqui se eludere putant 76 hoc exemplo; nam deus de nouo incepit esse in cælo, & in quacunque re creata sine sui mutatione. Verumtamen non est simile; quia esse in cælo includit denominationem extrinsecam, vel habitudinem rationis ortam ex præsentia cæli, ut dimanantis à Deo, ex qua dimauratione, vel præsentia solum resultat in Deo relatio rationis, vel denominatio extrinseca, esse autem ibi, ubi est cælum, vel quælibet alia res creata, non includit denominationem extrinsecam ab illa re, sed solum id, quod ex parte Dei præsupponitur necessario ut hoc ipso, quod res alia ibi existit, & ab eo maneat, dicatur deus existere in illa, quod fundamentum non posset Deo acquiri de nouo sine mutatione; sicut Deum coexistere creaturis sub hac denominatione potest incipere de nouo, quia includit existentiam creaturæ, & denominationem ab illa, seu relationem rationis ad illam; fundamentum autem, quod ex parte Dei supponitur; ut necessario coexistat creaturæ, hoc ipso quod illa existit, non potest de nouo conuenire Deo sine sui mutatione, cum nil aliud sit, quam ipsum existere Dei.

Secundo contra, & meo videri efficacius, quia 77 quando deus est de nouo in rebus, quæ de nouo creantur, ideo hoc est quia ipsæ res ex parte sua antea non erant; nam si antea fuissent per totam æternitatem, sine dubio deus fuisset ab æterno in illis, quod autem non fuerit deus antea in illis non est ex defectu Dei, & immensitatis illius, sed potius ex defectu illarum, immensitas enim de se erat sufficiens, ut deus esset in illis præsens; si autem ita contigisset hoc negotium, ut antea extitissent, sicut nunc, & nihilominus deus non fuisset præsens illis, sine dubio non esset absentia illa ex defectu earundem creaturarum: ergo esset ex defectu præsentiæ Dei; unde ut de nouo existeret præsens in illis, deus, qui antea non erat in illis præsens necesse esset, ut mutaretur deus in illis præsens necesse esset, & incrementum in illa, ratione cuius de nouo existeret præsens illis, quibus antea præsens non erat, ex defectu sui, quia in tali præsentiā non est deus agens liberum, & sic existentibus creaturis quod non existat in illis talis non existentia, non debet & defectui talis præsentiæ, verbi gratia, si existente creatura, non cognosceret deus illam, ut de nouo cognosceret eandem, deberet mutari ta-

Quaest. IV. An Deus sit in spat. imag. 221

lis scientia per argumentum, & incrementum intrinsecum sui. Clarius, si deus actu non cognosceret priuationes, & negationes, quae actu dantur, & de nouo cognosceret illas, necessario mutaretur in tali scientia per additionem aliquam, vel augmentum, ratione cuius de nouo res terminaretur ad id, ad quod antea non terminabatur, cognoscendo de nouo illud, quod antea non cognoscebat, etiam si a parte rei daretur antea id, quod de nouo cognoscitur; sed deus in casibus supra positus de Christi corpore, posito in spat. imaginario, & de productione illius extra coelum, ratione illorum per vos de nouo est praesens deus ibi extra coelum, & illud spatium, cui est praesens, non est de nouo, sed semper ab aeterno fuit, & nihilominus ab aeterno, & ante productionem, & positionem corporis Christi, ibi non erat intrinsece praesens deus: ergo hoc non erat ex defectu talis spatij, sed potius ex defectu praesentiae dei: ergo ut de nouo incipiat esse praesens ibi intrinsece necesse est ut mutetur deus quoad praesentiam intrinsece per additionem intrinsecam talis praesentiae, ratione cuius extenditur de nouo ad illud vacuum, seu priuationem, aut carentiam corporis, ut in exemplo scientiae circa priuationes patet manifeste.

SECTIO VLTIMA.

Argumenta aduersaria solvuntur.

78 **A**ntequam autem solvamus argumenta, aduertendum est cum P. Suarez, ut tollatur equivocatio; quia cum dicitur res aliqua esse alicubi vel in aliquo loco, duo posse in hac loquutione includi, vnum est intrinseca & absoluta praesentia, quam res ibi habet, aliud est habitudo ad rem aliam, quam contingit, vel quantitate molis, vel quantitate virtutis actiuae, vel relatione praesentiae substantiae suae, vel quantitatis. Haec duo necessaria sunt in corporibus: quae circumdantur corpore continente, dicitur enim locatum esse in circumscribente medio contractu quantitativo, & praeterea habet in se suam praesentiam intrinsecam, quae a nobis explicatur per habitudinem ac centrum & polos mundi; eademque manet etiam si corpora circumscribentia mutantur, aut fluant, imo etiam si per divinam potentiam omnia perirent. En in coelo Empyreo invenitur haec praesentia sine corpore circumdante, quia haec praesentia non refertur ad alterum, cui res dicitur praesens vel per cognitionem, vel per loci propinquitatem, quomodo etiam solet illa vox usurpari, sed sumitur absolute et si in usu positum esset dici posset adfentia, quia nihil aliud est; quam rem ibi adesse, ubi esse dicitur, quod in corpore non potest esse corpus extrinsece circumdans, sed aliquid intrinsecum de quo latissime in Physicis & logica. Adhuc ergo modum intelligendum est in rebus spiritualibus, & praesertim in Deo, de quo nunc agimus servata differentia, & proportionem; quia praesentia Dei spiritualis est, & omnino immutabilis, & indefectibilis, contactus vero Dei est virtualis per propriam actionem eius.

79 Quando ergo dicitur deus esse extra mundum in spatiis imaginariis, si intelligatur ibi esse; quasi cum habitudo ad aliquid aliud quod contingat, est plane falsum & impossibile, & hoc tantum videntur intendisse Doctores citati pro

prima sententia; imo neque aliud probant rationes aduersariorum; nam contactus dei virtualis est ad aliquam veram rem positivam quae in spat. imaginario non est & eodem sensu verum est quod Tertulianus Augustinus, Theodoretus, & alii Doctores citati a Patre Vasquez asserunt dicendo, deum antequam mundum creasset, non fuisse in aliquo loco, sed in seipso. Denique eodem sensu verum etiam est non pertinere ad immensitatem dei, ut sit in loco infinito, imo nec omnino sic esse in loco, quia immensitas est attributum intrinsece, & necessario conveniens deo: sic autem esse in loco includit liberam actionem dei, ut intelligatur deus esse extra mundum solum per realem, & formalem praesentiam suam, eomodo, quo explicuimus in nostra conclusione sine habitudo actuali, ut ita dicam ad aliquam rem positivam extra ipsum, solum per adfentiam tali spat. & vacuo, sic negari non potest, deum esse extra mundum, id enim tam in doctrina fidei, quam in ratione naturali conuincunt sine dubio ea, quae pro nostra conclusione adduximus.

80 Quae si eodem sensu dicatur, deus esse in spat. illo immenso, vere etiam dicitur. Inequivoco autem laborant, qui putant illam particulam, esse in spat. dicere habitudinem ad spatium tanquam ad aliquid distinctum quod contingitur, & ideo argumentantur, hoc repugnare, quia spatium est nihil, non est tamen hic sensus illius loquutionis, sed intransitiue, ut ita dicam sumenda est illa particula, & declaratur optime per ordinem ad conceptionem nostram; quia ubi nos concipimus spatium per modum uacui apti repleri corpore, ibi est praesentissima diuina substantia, totumque illud substantialiter replet; nam quia nos spiritualia haec non possumus concipere, nisi per ordinem ad materialia, ubi actu non est aliquod corpus, concipimus aptitudinem, ut ibi sit & ibi etiam intelligimus adesse deum; ad hunc autem praesentiam modum non est necessarium, ut spatium sit aliquid, praeter Deum ipsum positivum, cum non fiat nec realiter contingatur a deo, sed satis est, ut sit quaedam vacuitas apta repleri corporibus, ut per habitudinem ad illa possumus praedictam Dei praesentiam concipere, ac declarare quod potest ex ipsis corporibus non obscure intelligi, nam corpus Christi (prosequendo exemplum supra positum) extra coelum existens, ibi realiter est praesens absque corpore circumscribente, & replet corporaliter illud spatium, quod occupat, non quia spatium illud prout distinctum a corpore Christi sit aliquid reale positivum, sed quia per ipsius corporis praesentiam sit corporale spatium, & reale, quod ex se vacuum erat, & nihil, ut ita dicam; ad hunc ergo modum ut substantia Dei esset ibi praesens antequam ibi ad esset corpus Christi, non est necesse illud spatium esse aliquid reale positivum distinctum a substantia Dei.

81 Ex quo etiam intelligitur, quid indicent illa aduerbia *temporalia & localia*, cum dicimus, Deum fuisse ab aeterno, hic, ubi nunc creatus creatus est mundus, vel ibi vbique creati posset, aut tunc fuisse quando potuit a deo creari ante totum tempus reale praeteritum; nam sicut illud tunc non significat aliquam durationem, quae actu extiterit, distinctam a deo, sed significat ipsammet durationem Dei, ut aptam ad coexistendum tempori, vel instanti, quod antea esse posset; ita illud ad verbum *ibi*, aut *hic* non

E c 3 indi